

Tisková zpráva

Sebezařazení na levoprávé škále politické orientace – podzim 2024

- 23,9 % občanů se řadí nalevo od středu, 40,7 % napravo a 25,7 % do středu.
- Podíl zastoupení levice od roku 2013 do roku 2020 vytrvale klesal z historického maxima na úrovni více než dvou pětín na úroveň historického minima pod hladinou jedné čtvrtiny, kde se následně ustálil a v posledním roce začal mírně stoupat. Zastoupení pravice v posledních deseti letech s určitými přestávkami naopak rostlo, aktuální šetření ovšem vykázalo určitý pokles.

Zpracoval:

Jan Červenka

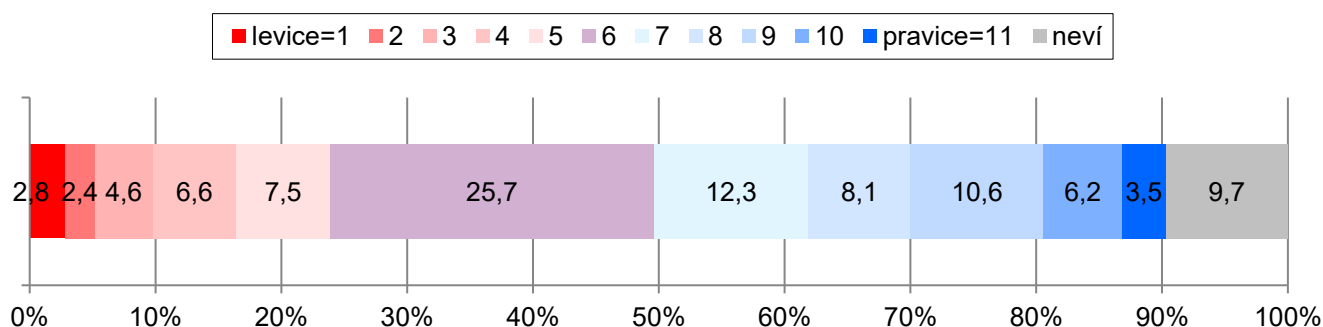
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 586; e-mail: jan.cervenka@soc.cas.cz

V rámci podzimního šetření Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i., položilo všem respondentům otázku, která na jedenáctibodové škále sleduje levoprávou politickou orientaci: „V politice lidé někdy hovoří o pravici a levici. Kam byste se sám zařadil na této stupnici?“ Body 1 až 5 na škále reprezentují levou část spektra, bod 6 představuje střed a body 7 až 11 zastupujícími pravou stranu.

Graf 1: Sebezařazení na škále levice - pravice (%)

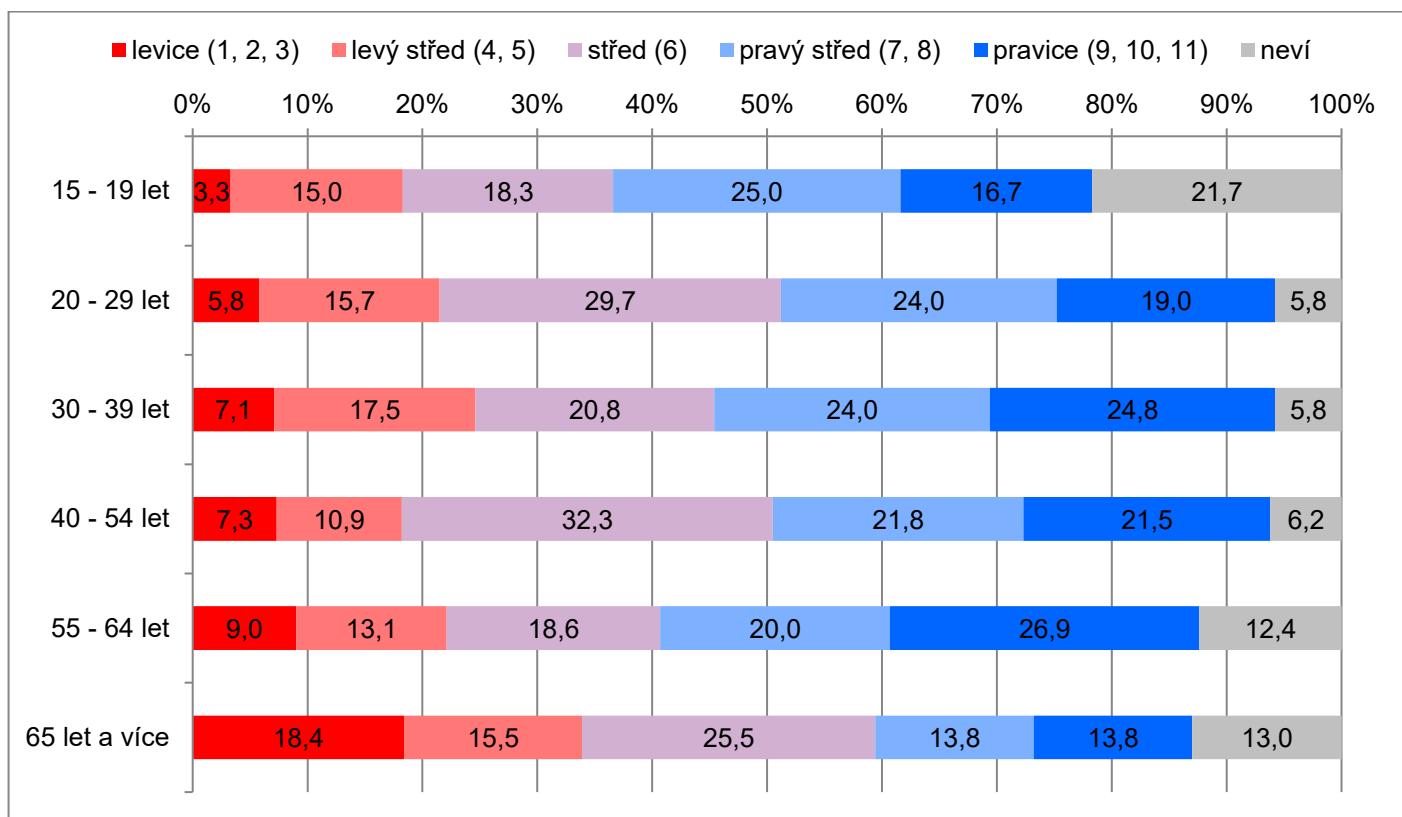

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Z výsledku šetření vyplynulo (viz graf 1), že necelá čtvrtina (23,9 %) respondentů sama sebe politicky zařazuje do levé části politického spektra, v tom do kategorií 1, 2 nebo 3, které lze označit za vyhraněnou levici, se zařadilo 9,8 % a do kategorií 4 a 5, jež můžeme považovat za levý střed, se přihlásilo 14,1 % oslovených. Do pravé části politického spektra se pak zařadily více než dvě pětiny (40,7 %) respondentů, přičemž 20,3 % se řadí k vyhraněné pravici (kategorie 9, 10 a 11) a 20,4 % k pravému středu (kategorie 7 a 8). Přibližně čtvrtina (25,7 %) lidí se řadí do středu škály (kategorie 6), zbývající necelá desetina (9,7 %) se v rámci předložené škály neuměla zařadit a zvolila odpověď „nevím“.

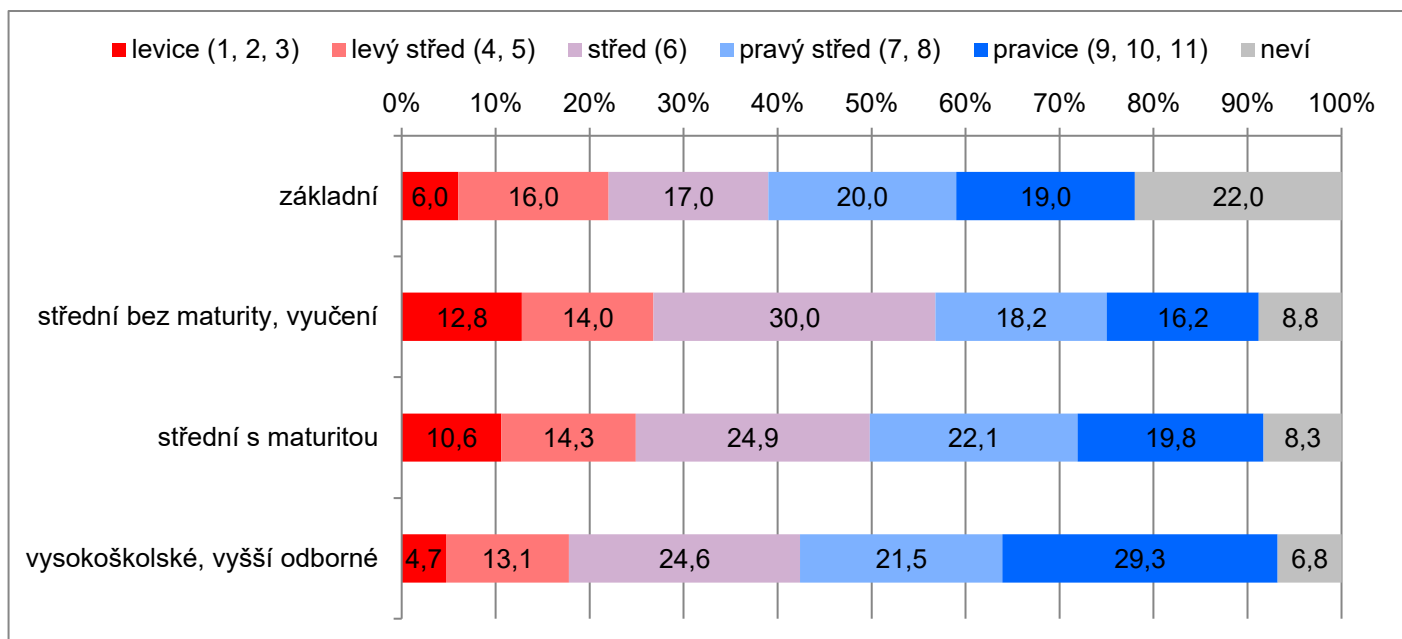
Podrobnější analýza na základě sociodemografických a jiných třídících znaků ukazuje některé významné rozdíly z hlediska sebezařazení na levoprávé škále politické orientace. Jak je vidět z výsledků zachycených v grafu 2, podle věku se výrazně vyšší zastoupení levice a nižší podíl pravice objevuje mezi dotázanými ve věku od 65 let výše. Podle stupně nejvyššího dokončeného vzdělání se s jeho zvyšováním zvyšuje zastoupení pravice a naopak zastoupení levice vykazuje pokles, jak ukazuje graf 3. Mezi nejmladšími respondenty, dotázanými se základním vzděláním a ženami (viz graf 4) se objevuje výrazně zvýšený podíl nerozhodných odpovědí.

Graf 2: Sebezařazení na škále levice – pravice podle věku (%)

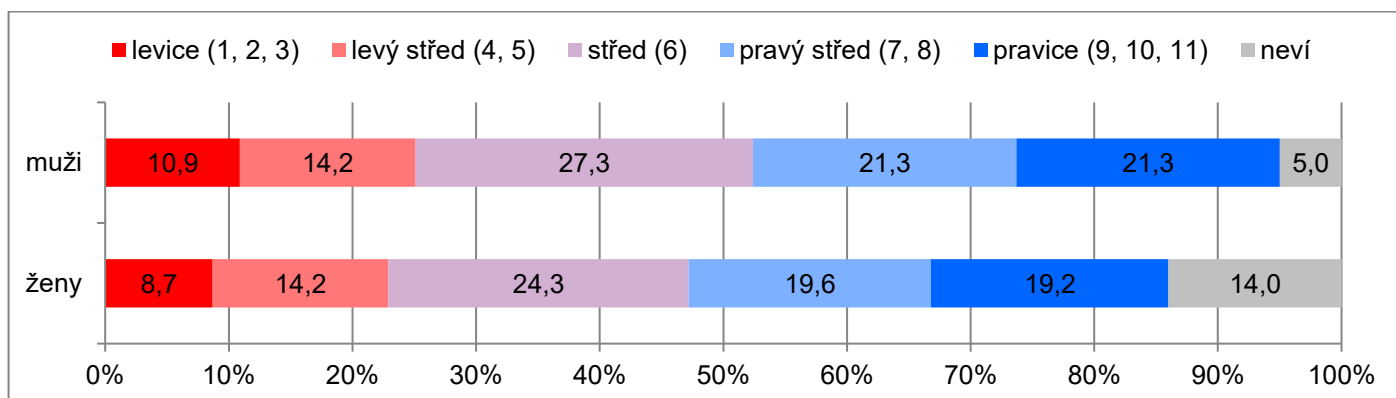
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 3: Sebezařazení na škále levice – pravice podle vzdělání (%)

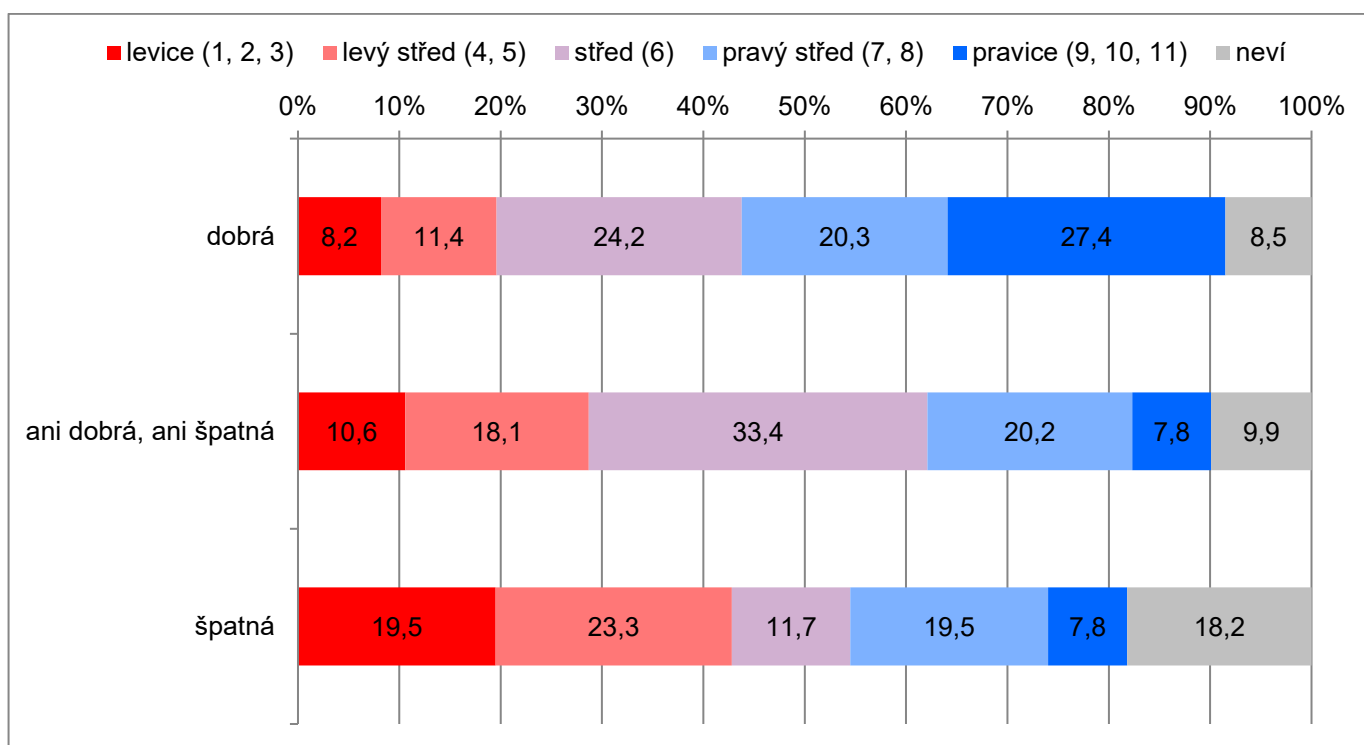
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Graf 4: Sebezařazení na škále levice – pravice podle pohlaví (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

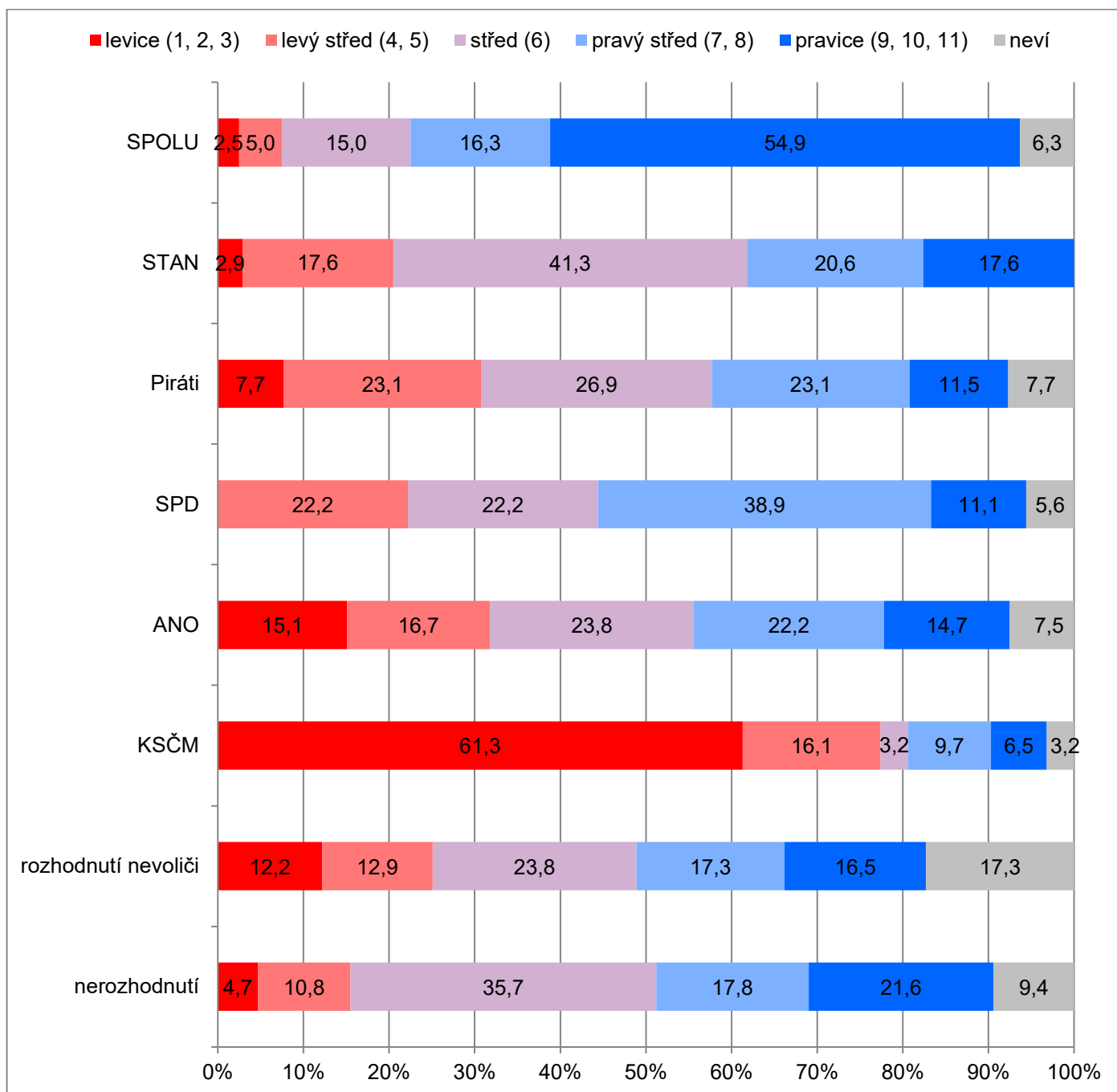
Graf 5: Sebezařazení na škále levice – pravice podle subjektivního hodnocení životní úrovně domácnosti respondenta (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Zřetelně se sebezařazení na levoprávní škále politické orientace liší podle toho, jak lidé sami hodnotí životní úroveň svojí domácnosti (viz graf 5). Dotázaní se špatnou životní úrovní spíše inklinují k sebezařazení se do levé části spektra a výrazně méně často se řadí na pravici, u dotázaných s dobrou životní úrovní je to naopak.

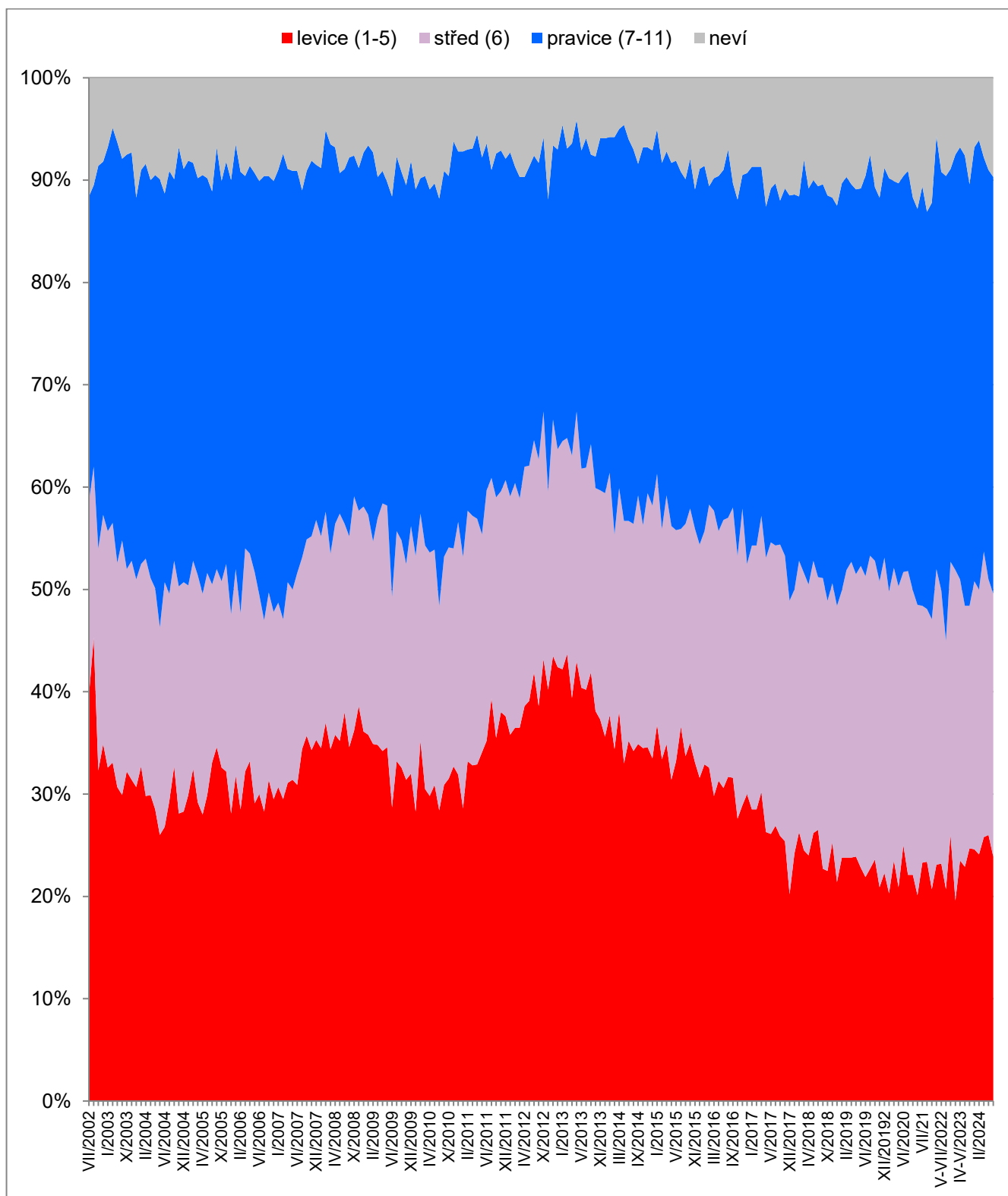
Graf 6: Sebezařazení na škále levice – pravice podle stranických preferencí (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 12. 9. – 28. 11. 2024, 1008 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

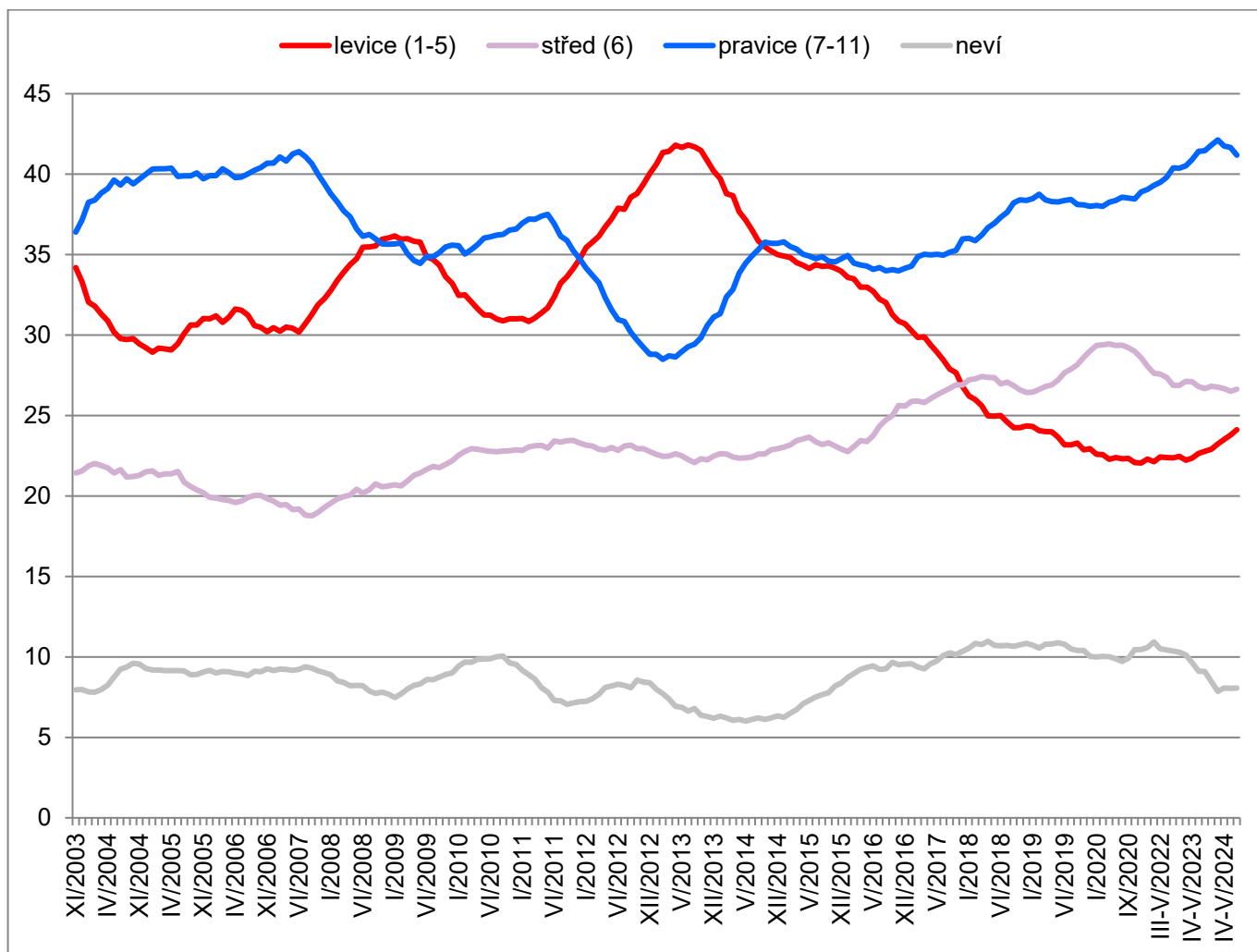
V souladu s předpoklady se sebezařazení na levoprávní škále politické orientace nejvýrazněji odlišuje podle stranických preferencí, což zachycuje graf 6. Převážně do levé části spektra se řadí voliči KSČM. Poněkud ambivalentně vyznívá sebezařazení voličů ANO a Pirátů, kteří jsou prakticky vyrovnaně zastoupeni v levé i pravé části spektra s poměrně vysokým zastoupením středu. Výrazně pravicově orientovaní jsou pak především příznivci koalice SPOLU sdružující ODS, TOP 09 a KDU-ČSL a rovněž voliči SPD. Jen mírně pravicová orientace nad levicovou převládá u těch, kdo preferují STAN, u kterých je nejvýraznější zastoupení voličů řadících se do středu politického spektra. Nerozhodnutí voliči mají nižší podíl těch, kdo se řadí na levičce, a vyšší podíl zařazených do středu. Mezi rozhodnutými nevoliči je vyšší zastoupení těch, kdo se nedokážou zařadit.

Graf 7: Sebezařazení na škále levice – pravice v časovém srovnání (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Graf 8: Sebezařazení na škále levice – pravice v časovém srovnání (klouzavé průměry procentních podílů z 10 posledních měření)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Otázka, která na jedenáctibodové škále sleduje levoprávní politickou orientaci, je ve výzkumech CVVM pokládána pravidelně v každém šetření již od 2. poloviny roku 2002. Z časového srovnání, které nabízejí grafy 7 a 8, lze vidět, že vedle krátkodobých fluktuací, jež mohou být i důsledkem výběrových chyb, v rozložení sebezařazení na levoprávní škále politické orientace dochází k zřetelným dlouhodobým změnám, jež vyniknou zejména při potlačení krátkodobých výkyvů prostřednictvím klouzavých průměrů (viz graf 8). Z něj vyplývá, že mezi roky 2004 a 2007 a v menší míře opět v letech 2010 a 2011 se čeští občané spíše zařazovali na pravici než na levici, následně zejména v letech 2012 a 2013 výrazně převážilo sebezařazování se na levou stranu politického spektra. Od konce roku 2013 do roku 2020 pak můžeme vidět kontinuální a velmi výrazný pokles na levici, který se ale zřejmě v posledním období zastavil, přičemž v posledním roce lze pozorovat i mírný vzestup, a rovněž výrazný, i když poněkud diskontinuální nárůst zastoupení pravice, jež z historického minima pod hranicí 30 % ještě do konce roku 2014 stoupla na zhruba 35 %, kde se v následujícím období let 2015 až 2017 načas ustálilo, aby v průběhu dalšího roku opět mírně stoupla na úroveň 38 %, kde opět v letech 2019 a 2020 stagnovalo, po čemž přišel další nárůst, který postupně překročil 40 % a nakonec dosáhl svého maxima těsně nad hranicí 42 % počátkem roku 2024. V aktuálním šetření podíl lidí řadících se na pravici či do pravého středu byl jen těsně nad úrovní 40 %, což vedlo k již třetímu poklesu jeho klouzavého průměru v řadě naznačujícímu zlom v předchozím vzestupném trendu.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v24-09
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	12. 9. - 28. 11. 2024
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1008
Počet tazatelů:	71
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem - dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PO_2
Kód tiskové zprávy:	po250131a
Zveřejněno dne:	31. ledna 2025
Zpracoval:	Jan Červenka

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |